

Årsredovisning 2009

Forum för levande historia

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

Innehållsförteckning

Överintendenten kommenterar verksamhetsåret.....	4
Året som gått.....	5
Resultatredovisning.....	8
Intäkter och kostnader	9
Holocaust by bullets	10
Berätta för framtiden	12
Resa till Förintelsens minnesplatser.....	13
Antiziganism	13
Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer.....	14
Middag med Pol Pot.....	15
Referensbibliotek	18
Lärarseminarier	20
Skriftserien	23
Forskningskonferens om folkmordet på romer under andra världskriget.....	23
Webb	23
Turnerande utställningar 2009.....	25
Spelar roll	25
Anne Frank och Jag.....	26
Sverige och Förintelsen	26
Lillebror ser dig.....	27
Främja högtidlighållandet av Förintelsens minnesdag.....	28
Lärarmaterial: Rwanda – 15 år efter folkmordet	29
Manifestationen på Raoul Wallenbergs torg	29
Förintelsens minnesdag för de romska offren	30
Sverige i Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance	31

Per Anger - priset.....	32
Lokalkostnader	33
Villkor för bidragsfinansierad verksamhet	33
Kompetensförsörjning.....	34
Åldersstruktur.....	34
Könsfördelning	34
Personalrörlighet.....	34
Sjukfrånvaro	34
Personalstruktur.....	35
Ledningskompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet.....	36
Kärnkompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet.....	36
Stödkompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet.....	36
Genomförd kompetensutveckling 2009.....	36
Mål för kompetensförsörjning 2010	36
RESULTATRÄKNING	37
BALANSRÄKNING.....	38
ANSLAGSREDOVISNING	39
TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER.....	40
Tilläggsupplysningar	40
Anställdas sjukfrånvaro	41
Noter	42
SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER.....	46
Underskrift	47
Tabellöversikt	48

Överintendenten kommenterar verksamhetsåret

” Det allmänna skall verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden...” Regeringsformens ord gäller i högsta grad som fundament för Forum för levande historias verksamhet. ”...främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter...” som det heter i instruktionen. Vi ska göra det ”med utgångspunkt i Förintelsen”. Vi ska informera om att bakgrunden till Förintelsens och kommunistiska regimers brott mot mänskligheten speglar just det regeringsformen manar oss att motverka: ”...diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person.”

Också under 2009 har detta genomgående fått prägla Forum för levande historias verksamhet. Det har skett genom den skakande utställningen Holocaust by bullets som nästan 4000 elever gått igenom under pedagogisk vägledning. Likaså genom utställningen Middag med Pol Pot där mer än 3000 elever fått material att bearbeta frågorna om att se vad man vill se och undvika det man inte vill se – med ibland katastrofala mänskliga följder. För en bredare allmänhet över hela landet har miniatyrollningen Lillebror ser Dig – i kombination med föreläsningar - stimulerat bortåt 40.000 personer på 10 orter att reflektera över kommunistiska regimers brott mot mänskligheten. 26 lärarseminarier med sammanlagt ca 900 deltagare över hela landet har genomförts med utgångspunkt i de frågor Forum för levande historia arbetar med.

Forum för levande historia har under året än mer accentuerat det nationella arbetet. Tre utställningar – Spelar roll, Sverige och Förintelsen samt Anne Frank och jag – har vandrat runt i landet från Lund i söder till Boden i norr. 27-januari-nätverket sträcker sig över hela landet. Resor till Förintelsens minnesplatser i Polen har genomförts med regionala nätverk samt med en grupp riksdagsledamöter. Ledningen för Forum för levande historia har genom uppsökande verksamhet markerat vikten av att myndighetens arbete är en nationell angelägenhet.

När det gäller materialproduktionen kan särskilt nämnas nyutgåvan av ...om detta må ni berätta... som nu utökats med ett kapitel om Sverige och Förintelsen. Detta material är en grundsten i Forum för levande historias arbete. Det är fortfarande mycket efterfrågat särskilt av skolor.

I allt detta och mycket mer därtill har vi fullgjort vårt uppdrag på ett sätt som väl svarar mot bredden och djupet i intentionerna bakom Forum för levande historia.

Eskil Franck
Överintendent

Året som gått

Kort överblick av verksamhetsåret 2009

- **Holocaust by bullets**

Under 1941-1944 mördades omkring 1,5 miljoner ukrainska judar under Nazitysklands invasion av Sovjetunionen. De flesta sköts ihjäl av nazisternas mobila dödspatruller och kastades i massgravar. I utställningen Holocaust by bullets presenterades intervjuer, fotografier, kartor och dokument tillsammans med rostiga kulor och offrens personliga ägodelar. Under 2009 besöktes utställningen av totalt 8 625 besökare varav 3 757 var elever som besökte de pedagogledda visningarna.

- **Berätta för framtiden**

Berätta för framtiden har fört samman överlevande från Förintelsen med barnbarn till andra överlevande. Projektet undersökte hur muntligt berättande som konstform kan hålla minnen och livsöden från Förintelsen vid liv.

- **Resa till Förintelsens minnesplatser**

Forum för levande historia genomförde en studieresa till Polen för Riksdagsledamöter. Sjutton ledamöter deltog från samtliga partier utom Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Resen genomfördes i samband med 70 årsdagen av Andra världskrigets utbrott den första september. Resan hade som syfte att öka ledamöternas kunskaper om vad som hände under Förintelsen, hur Förintelsen påverkat Polen och övriga Europa samt inte minst medvetengöra ledamöterna om studieresors betydelser för de många svenska elever som årligen besöker Förintelsens minnesplatser och då framför allt Auschwitz-Birkenau statsmuseum.

- **Antiziganism**

Intervjuer har genomförts med äldre romer och resande om deras upplevelser av nazisternas terror under andra världskriget, men också deras upplevelser av diskriminering och förtryck under folkhemsbyggets Sverige från 1940-talet och fram till idag. Under våren visades utställningen "Den okända Förintelsen" på Romskt Kulturcentrum, cirka 500 personer besökte utställningen. Ett forskningsseminarium om folkmordet på romer under andra världskriget genomfördes i samarbete med bl.a. HL-centret i Norge.

- **Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer**

Inom uppdraget har en faktaskrift (8 023 beställningar under 2009), ett lärarmaterial (779 beställningar under 2009), en elevtidning (10 188 beställningar under 2009) samt en forskningsöversikt. Utställningen "Lillebror ser dig" turnerade till 10 orter under 2009 och 38 750 personer besökt utställningen. I samband med utställningen genomfördes

föreläsningar och lärarseminarier på temat. Totalt hade de fem lärarseminarierna om Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer 180 deltagare under 2009.

- **Middag med Pol Pot**

1978 reste Gunnar Bergström till demokratiska Kampuchea, nuvarande Kambodja. Han ingick i en delegation inbjuden av de röda khemererna. De besökte arbetskollektiv, sjukhus, fabriker och tömda städer. De åt middag med röda khemerernas ledare Pol Pot. 30 år senare blickar Gunnar tillbaka på resan till en regim med ansvar för mer än femtedel av den egna befolkningens död. En utställning om ideologiska skygglappar och selektivt seende. Under 2009 besöktes utställningen av totalt 9 004 besökare varav 3 201 var elever som besökte de pedagogledda visningarna.

- **Lärarseminarium**

Lärare är en prioriterad och viktig grupp för vårt arbete. En viktig verksamhet för att stärka dem i deras arbete är våra lärarseminarier. Under 2009 genomfördes 26 seminarium med sammanlagt cirka 900 deltagare.

- **Skriftserien**

I vår skriftserie presenteras bearbetade forskartexter om ämnen som ligger nära FLHs verksamhet. Skrifterna behandlar myndighetens övergripande arbete ur vetenskapliga perspektiv. Under 2009 producerades två skriftserier: "Ansvar att skydda. Förebyggande av folkmord – en rätt till humanitär intervention" och "Under ett vackert tyg – om ett fasansfullt samhällsexperiment i Kambodja".

- **Spelar roll**

Projektet och utställningen Spelar roll undersöker åskådaren och vad som gör det omöjligt eller möjligt att ingripa både i ett historiskt och nutida perspektiv. Under 2009 har Spelar roll turnerat i Uppsala och Hudiksvall och totalt har 15 000 besökt utställningen varav 9 000 var elever som besökte de pedagogledda visningarna. I de pedagogledda visningarna reflekterar och diskuterar eleverna kring åskådarrollen, både utifrån historiska händelser och utifrån sina egna upplevelser. Sammanlagt har fem fortbildningar genomförts under året och cirka 220 lärare har deltagit i fortbildningarna.

- **Anne Frank och Jag**

En interaktiv utställning som har turnerat i Söderhamn och i Uppsala under 2009 och som handlar om frihet och demokrati. Målet är att ge förståelse för vem Anne Frank var och ge bättre kännedom om Förintelsen samt om konflikter mellan olika rättigheter. Eleverna ska ha uppfattat paralleller mellan Anne Frank och aktuella frågor kopplade till tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter. Under 2009 har 1 185 elever besökt de pedagogledda visningarna.

- **Sverige och Förintelsen**

Under 2009 har utställningen "Fransson skottar snö" gått på turné i Karlstad och Boden.

Under året besöktes utställningen av totalt 34 194 besökare varav 7 574 var elever som besökte de pedagogledda visningarna.

- **Förintelsens minnesdag – 27 januari**

Varje år engagerar sig människor över hela landet i Förintelsens minnesdag. Forum för levande historias stödjer dem med tips och idéer genom ett omfattande nätverksarbete.

Under 2008 avrapporteras aktiviteter i så gott som alla län. Varje år tar FLH också, i samband med minnesdagen, fram ett material för lärare att arbeta med i skolan.

- **Per Anger-priset**

Priset delas årligen ut av Forum för levande historia och tilldelades 2009

männikorätsaktivisten Brahim Dahane för att han i konflikten mellan Marocko och Polisario rörande Västsahara med fredliga medel och personligt mod riskerat sitt liv i kampen för mänskliga rättigheter. Prisutdelning skedde i Stockholm på MR-dagarna .

Resultatredovisning

Forum för levande historia ska från och med 2009 redovisa och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion (2007:1197).

Regleringsbrevet kompletterar instruktionen.

Den årliga verksamheten vid Forum för levande historia planeras med utgångspunkt från myndighetens instruktion, regleringsbrev, andra regeringsbeslut samt händelser i omvärlden av relevans för verksamheten. Mål och visionsdokumentet som sträcker sig till 2013 levandegörs och justeras med hänsyn till statsmakternas beslut och aktuella händelser i omvärlden. På basis av dessa dokument utarbetas verksamhetsplaneringen, som bl a anger de prioriterade områdena under verksamhetsåret.

För att garantera att verksamheten följer målen i instruktionen, regleringsbrevet, gällande beslut och policydokument arbetar FLH med en projektcykel där målen för varje projekt ska kunna härledas från respektive styrdokument.

I de flesta projekt och verksamheter som FLH bedriver blandas olika former av verksamheter. Insatser som exempelvis debatter, utställningar och föreställningar, kompletterar, stöttar och är beroende av som exempelvis lärarseminarier, tryckt material och webb. Genom att arbeta med många olika metoder och uttryckssätt bidrar FLH till en breddning och fördjupning av kunskapen. Forskningsresultat förs ut i såväl populärvetenskapliga former, som omvandlas till utställningar och läromaterial. Blandning säkrar en bred kunskapspridning till olika målgrupper.

I resultatredovisningen beskrivs de viktigaste prestationerna som har varit tillgängliga för FLHs målgrupper under 2009, deras volym och kostnader, utifrån vad myndigheten anser har varit de mest betydelsefulla för att beskriva Forum för levande historias uppdrag. Prestationernas volym och kostnader inkluderar hela prestationen från när prestationen startades tom att prestationen blivit tillgänglig för målgrupperna.

Indelningen av myndighetens verksamhet har i regleringsbrevet för 2009 ändrats i jämförelse med tidigare år. From 2009 har Forum för levande historia inte längre kravet att indela verksamheten i grenarna Programverksamhet och Kunskap, Information, Utbildning .

För uppgifter om antalet besökare använder sig Forum för levande historia av en räknare i utställningslokalen i Stockholm.

Intäkter och kostnader**Tabell 1. Resultatredovisning**

Intäkter och kostnader (tkr)			
	2009	2008	2007
Intäkter av anslag	43 402	43 604	42 302
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	33	65	84
Intäkter av bidrag	3 089	220	510
Finansiella intäkter	5	165	164
Summa	46 529	44 053	43 060
Kostnader för personal	-23 215	-20 355	-18 195
Kostnader för lokaler	-5 871	-5 863	-5 518
Övriga driftkostnader	-17 031	-17 255	-17 950
Finansiella kostnader	-19	-109	-112
Avskrivningar och nedskrivningar	-394	-430	-1273
Summa	-46 529	-44 013	-43 048
Resultat	0	41	12

Kommentar till tabell 1: Forum för levande historia fick en neddragning av anslaget för 2008 med 1 500 tkr. Neddragningen har fått konsekvenser även under verksamhetsåret 2009 och en analys har gjorts för att kunna möta neddragningen under kommande verksamhetsår.

Forum för levande historia har till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. Myndigheten ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde.

Flera av de projekt som myndigheten bedriver både tar sin utgångspunkt och behandlar Förintelsen. Med historiska fakta som utgångspunkt undersöker myndigheten processer och mekanismer i vår samtid som kan leda till intolerans och övergrepp. På detta sätt skapas ett intresse och en större förståelse för hur historien hänger samman med och påverkar vår nutid.

FLH producerar material och lanserar metoder i syfte att sprida kunskap och informera om Förintelsen och brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer (BMMUKR). Myndigheten har en rad olika resurser som används för att bistå lärare och andra intressenter att finna fakta och exempel på pedagogiska metoder av relevans för deras arbete. Exempel är tryckt material, webbplatsen, tipskatalog mm.

FLH lägger stor vikt vid de pedagogiska och didaktiska aspekterna av innehållet i samband med utställningar och annan verksamhet. En viktig del av pedagogiken är att bygga på delaktighet. De medverkande använder sig själva och sina erfarenheter för att utvecklas kunskapsmässigt, genom att delta i samtal och formulera hur de historiska sammanhangen relaterar till idag. Genom fördjupning, diskussioner och självreflexion bearbetas intryck och kunskaper som kopplas till existentiella och aktuella frågor. De pedagogiska visningarna är också en övning i att föra ett demokratiskt samtal om viktiga och svåra frågor. FLH uppmuntrar till självständigt tänkande och vill inspirera unga människor att skaffa sig egna åsikter genom nya insikter.

Holocaust by bullets

Mellan 1941 och 1944 mördades nästan en och en halv miljon ukrainska judar när Nazityskland invaderade Sovjetunionen. Majoriteten dödades av Einsatzgruppen (tyska insatsstyrkor som fungerade som mobila mordkommandon), enheter ur Waffen-SS, den tyska polisen och lokala samarbetspartners. Endast en minoritet mördades efter att ha deporterats till förintelselägren.

Detta var känt av britterna och amerikanerna så tidigt som 1941, massakrerna har delvis fastslagits av kommittéerna i Sovjetunionen 1944-1945. Trots berättelserna av de få överlevande och de brottsutredningar som gjorts är historien om Förintelsen som ägde rum i östra Europa fortfarande inte särskilt känd.

Sedan 2004 har den franske katolske prästen Patrick Desbois och Yahad-In Unums forskarlag regelbundet rest över hela regioner i Ukraina för att kartlägga varje plats i östra och västra Ukraina, där judar utrotades av mobila nazistiska enheter under andra världskriget. Utställningen beskriver de första resultaten inom forskargruppen.

Utställningen var producerad av Memorial de la Shoah (Shoah Memorial) i Paris och föreningen Yahad-In Unum, med stöd från fonden Memory of the Shoah.

Fader Patrick Desbois, ordförande för Yahad-In Unum, tillika i ledningen för den sammanslutning av biskopar i Frankrike som arbetar för att främja relationerna mellan katolicism och judendom. Desbois är även rådgivare åt Vatikanen i frågor som rör relationerna med judendomen. I ledningen för Ukrainaprojektet finns även Edouard Husson, doktor i historia och lärare vid Sorbonne-universitetet i Paris samt Boris Czerny, universitetslärare i ryska språket och kulturen vid universitetet i Caen i Normandie.

Forum för levande historia visade utställningen under sex månader från januari till juni 2009. Utställningen består av autentiska objekt från gravarna, filmer från utgrävningarna, arkivmaterial och tio timmars intervjuer med vittnen.

Inriktningsmål/syfte enligt projektplan

Projektets mål är att öka kunskapen om de processer och metoder som användes när judarna mördades i Ukraina åren 1941-1944.

Mål att öka kunskapen hos gymnasieelever och lärare vad gäller Förintelsen i Ukraina

Måluppfyllelse: utställningen som bestod av en stor mängd föremål och texter ökade kunskapen om Förintelsen i Ukraina, ett relativt okänt område för många besökare

Mål att öka kunskapen om de processer och metoder som användes i samband med massmordet på den judiska befolkningen i Ukraina

Måluppfyllelse: utställningen ökade kunskaperna om massmordets utförande genom texter men också genom att visa 10 timmars vittnesmål intervjuer i utställningen.

Produktmål

Mål att minst 5 700 elever skulle ta del av utställningens pedagogiska koncept .

Måluppfyllelse: 3 757 elever tog del av visningarna

Mål att minst 160 ströbesökare skulle ta del av lördagsvisningar av utställningen.

Måluppfyllelse: 18 visningar genomfördes på lördagar, 155 personer deltog

Mål att producera ett kompendium på svenska utifrån katalogen.

Måluppfyllelse: En folder producerades med text om bild från katalogen "Holocaust by bullets" (23 sidor). Foldern blev ett viktigt komplement till utställningen. Totalt besöktes utställningen av 8 625 besökare.

Analys

Holocaust by bullets flyttade kunskapen om Förintelsen österut och lyfte viktiga men för många skolungdomar och andra okända delar av Förintelsen. Utställningen som tog upp folkmorden i Ukraina var faktatyngd och svårtillgänglig för målgruppen. Den utställningspedagogiska gruppen lade ned ett stort arbete med att målgruppsanpassa utställningen. Metoden som användes i visningarna var en traditionell visning med berättande där utställningspedagogen lyfte vissa bilder, filmsekvenser och människoöden. Den utställningspedagogiska verksamheten arbetade med ett då- och nutidsperspektiv där samtal och praktiska övningar lät eleverna reflektera över kopplingen mellan dåtid och nutid samt genom detta sätta in sig själv i ett sammanhang. Nutidsperspektivet ville belysa det arbete som Yehudim Unum bedriver och de erfarenheter och upplevelser som den grupp från FLH som reste till Ukraina gjorde under sin resa.

Utställningen öppnade kring nya frågor och uppmärksammade skeenden som är mindre kända. Besökaren kom i utställningen väldigt nära själva massmorden. Men just denna närhet och brutalitet var också en utmaning för personalen på myndigheten. Utställningspedagogerna fick ett stöd genom myndighetens företagshälsovård för att kunna genomföra visningarna. Vid ett tillfälle var det en elev som påtagligt mådde väldigt dåligt i utställningen. Att visa en utställning som kommer nära själva massmorden kräver noggrann förberedelse.

Berätta för framtiden

Syftet med *Berätta för framtiden* var att föra samman överlevande från Förintelsen med barnbarn till andra överlevande. Projektet undersökte hur muntligt berättande som konstform kan hålla minnen och livsöden från Förintelsen vid liv.

Sedan projektstarten 2006 har arbetet letts av professionella berättare, vars uppgift har varit att träna de unga deltagarna i berättarteknik, intervjuande, lyssnande och återberättande. Ett mål i sig har också själva processen under projektet varit: vad händer i mötet mellan människor från olika generationer, vad händer med minnet och vad händer med berättelserna?

De överlevande har bjudit på sina minnen och hjälpt de unga att hitta situationer som går att berätta i en ny form. De unga har skapat nya sätt att berätta valda delar av de överlevandes minnen av sina upplevelser. Det handlar inte om att identiskt återberätta en annan människas historia, utan om att ha en kunskap om hela berättelsen och en relation till den som upplevt detta för att konstnärligt kunna utforma en egen berättelse.

Projektet har drivits under perioden 2006-2009. FLH har arbetat med två olika grupper. Totalt har åtta överlevande och tolv unga deltagit. Samtliga arbetstillfällen har dokumenterats som ljudfiler.

Efter projektavslutet i maj 2009 har fyra publika framträdanden genomförts på Forum för levande historia. De unga deltagarna har bildat en egen förening och ett eget berättarkompani. Samarbetet mellan dem och de överlevandes förening fortsätter. Ett flertal framträdanden på framförallt skolor har genomförts.

Projektet sker i samarbete med Föreningen Förintelsens överlevande. Fabula Storytelling är engagerade som konsulter för det praktiska innehållet.

Resa till Förintelsens minnesplatser

Forum för levande historia genomförde en studieresa till Polen för Riksdagsledamöter mellan den 31:a augusti och 3:e september 2009. Sjutton ledamöter deltog från samtliga partier utom Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Resen genomfördes i samband med 70 årsdagen av Andra världskrigets utbrott den första september. Resan hade som syfte att öka ledamöternas kunskaper om vad som hände under Förintelsen, hur Förintelsen påverkat Polen och övriga Europa samt inte minst medvetengöra ledamöterna om studieresors betydelser för de många svenska elever som årligen besöker Förintelsens minnesplatser och då framför allt Auschwitz-Birkenau statsmuseum, omkring tio procent av Sveriges elever besöker museet under sin skol id. Under resan fick ledamöterna möjlighet att följa med Max Safir som överlevde Förintelsen. Max visade dem platser som hör ihop med hans personliga historia både innan och under Förintelsen. Bland annat ingick ett besök i Max födelseby, Bodzentyn, och i Kilece, staden där han växte upp. Genom mötet med Max egna upplevelser gavs det tillfälle att diskutera betydelsen av alla personliga berättelser från Förintelsen och hur man kan arbeta vidare med dessa berättelser i framtiden. Resan inleddes i Krakow och de Judiska kvarteren och gick vidare till Oswiecim (Auschwitz) därefter till Kielce och Warszawa. Under besöket i Warszawa ingick en rundvandring i det område som utgjorde getto under Förintelsen samt den bevarade men övervuxna Judiska begravningsplatsen i centrum. Därefter avlads ett besök på Sveriges ambassad för allmän information om Polens arbete med den egna historien och även en allmän frågestund om svensk-polska relationer.”

Antiziganism

Sedan myndigheten startade 2003 har FLH bedrivit information och utbildningsverksamhet om folkmordet på romer under andra världskriget och diskrimineringen och förföljelsen av romer och resande i Sverige under efterkrigstiden fram till idag. I Sverige har romer, enskilt och som grupp diskriminerats av myndigheter, organisationer och av enskilda så länge de funnits i Sverige.

Genom att beskriva romernas historia som kantas av diskriminering, förföljelse och hot så är FLHs förhoppning att det leder till större förståelse för romernas situation idag och att det leder till minskad antiziganism och stärker romerna ställning i samhället.

Under 2009 hade arbetet med romer inte haft lika hög ambitionsnivå som tidigare år. Fokus lades på att påverka genom romska delegationen.

Utställningen om ”den okända förintelsen”

FLH samarbetade med tidskriften É Romani Glinda och Romskt kulturcenter i Stockholm kring en fotoutställning om nazisternas mördande av romerna i Transisnien (mellan Rumänien och Ukraina) under andra världskriget. Detta är en bortglömd tragedi som drabbade många romer som frös eller svalt till döds pga fördrivning. Utställningen visades under drygt två månader på Romskt Kulturcentrum i Gubbängen. Under tiden visades även en film i ämnet. Utställningen besöktes av ca 500 personer. Det arrangerades även skolvisningar. Utställningen har sedan i under È romani Glindas regi visats på flera orter i Sverige.

Vittnesmål

Intervjuer har genomförts med äldre romer och resande om deras upplevelser av nazisternas terror under andra världskriget, men också deras upplevelser av diskriminering och förtryck under folkhemsbyggets Sverige från 1940-talet och fram till idag. Levnadsberättelserna presenteras på FLHs webb och i tryck form.

Mål enligt verksamhetsplan att dokumentera, tillgängliggöra och intervjua minst 15 äldre romer, målet uppfylldes.

Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer

Föreläsningar

Under 2009 har 18 föreläsningar arrangerats av myndigheten inom ämnet BMMUKR. Föreläsningarna har planerats av organisationer och föreningar på de orter där utställningen "Lillebror ser dig" visats.

Mål att 40 föreläsningar under 2009-2008 arrangerats i samarbete med extern aktör.

Måluppfyllelse: under 2009-2008 har 37 föreläsningar arrangerats

Mål att minst 800 personer deltar i föreläsningarna under 2009-2008

Måluppfyllelse: under 2009 deltog 1032 personer i föreläsningarna, jämfört med 2008 då det deltog 450. Sammanlagt deltog 1482 personer i föreläsningarna ute i landet.

Samarbeten

Lokala samarbeten med organisationer och föreningar på orterna

Ukrainska ambassaden, Ukrainska föreningen, Västerås folkhögskola, Tjej - Lobby, Svensk – Litauiska föreningen, Mälardalen, ABF, Studieförbundet Vuxenskolan och Västerås FN-föreningen.

Samarbeten med nationella/internationella organisationer

Forum för levande historia har under dessa år haft kontakt med Ukrainska kommittén, Ukrainska föreningen, Lettiska centralrådet samt Svenska kommittén för Vietnam Laos och Kambodja. Myndigheten var också i kontakt med en rad representanter från olika ambassader samt från internationella organisationer såsom Memorial Moskva, Sacharovcentret, The Documentation Center of Cambodia, Ockupationsmuseet i Lettland, Litauens särskilda arkiv och Perm 36-Memorial Center of Political Repression.

Analys

Projektet har uppfyllt sina övergripande mål genom de framtagna material som ger kunskap om de brott som har begåtts under kommunistiska regimer. Många lärare använder faktaskriften som en grundbok inom ämnet. Både Faktaskriften och Elevtidningen berättar om historiska händelser och

personliga öden. Produkterna är anpassade efter lärares och elevers behov av pedagogiskt material och metoder och har utökat lärarens möjligheter att undervisa inom ämnet.

Webben har varit en viktig del för att enkelt distribuera de olika produkterna. Där finns även kortfilmer med intervjuer av personer från Baltikum som berättar om sina erfarenheter från tiden under Sovjetkommunismen. Kirunasvenskarnas öden skildras genom tre porträtt.

Utställningen "Lillebror ser dig" och föreläsningarna på orterna hur fungerat utmärkt. Totalt har 28 750 besökt "Lillebror ser dig".

Middag med Pol Pot

År 1975 segrade de röda khmererna i inbördeskriget i Kambodja. Städerna tömdes på folk, och de tidigare stadsborna beordrades att arbeta tillsammans med den gamla landsbygdsbefolkningen i kollektiv, men med sämre villkor. F.d statstjänstemän, officerare, akademiker och intellektuella förföljdes och dödades i stor omfattning. Prins Sihanouk återvänder från exilen i Kina och utropade på nytt till statschef, men abdikerade återigen 1976. Åren 1975-1979 avrättades hundratusentals människor som socioekonomiskt, politiskt samt även etniskt identifierades av de röda khmererna som fiender till revolutionen. Även inom kommunistpartiet ägde stora utresningar rum. Ytterligare ett stort antal kambodjaner gick under till följd av svält, sjukdomar och tungt arbete. Totalt dog uppskattningsvis 1,5-1,7 miljoner människor, cirka tjugo procent av landets befolkning, på mindre än fyra år.

Den 12 augusti 1978 landade en svensk delegation i Kambodja. Gruppen utgjordes av Gunnar Bergström, ordförande i Vänskapsföreningen Sverige-Kampuchea, Hedda Ekerwald, Jan Myrdal och Annika Andervik (fingerat namn). I fjorton dagar reste gruppen runt i Kambodja. De besökte Phnom Penh, Kandal, Kampong Cham och Kampong Tom. Delegationen besökte sjukhus, fabriker, skolor och åt middag på det kungliga slottet i Phnom Penh. Resan var planerad av röda khmererna, som ville visa upp ett fungerande land. När den svenska delegationen åt mat och skålade skedde det dock i ett land i total kaos. Av detta såg den svenska gruppen dock väldigt lite. Så var det även för en mängd andra delegationer från olika länder som besökte landet samma år. Syftet med besöken var att stärka relationen med Kambodja och att visa att man såg de röda khmererna och den kommunistiska ideologin som Kambodjas räddning.

Den svenska delegationen dokumenterade noggrant sin resa. Delegationen kom tillbaka från resan och intygade att det inte pågick något folkmord i Kambodja. Deras stöd till röda khmererna var lika starkt som före resan. De skrev artiklar, gjorde TV-filmer, höll föredrag.

Forum för levande historia har gått in i ett samarbete med The Documentation Center of Cambodia (DC-Cam) kring denna hittills i Kambodja ganska ouppmärksammade historia och det material som Gunnar Bergström har från sitt besök 1978. I projektet ingick att producera en utställning med Gunnar Bergströms fotografier och kommentarer därtill. Till utställningen producerades en katalog på khmer och engelska. Utställningen och katalogen ingår i DC-Cams pågående projekt riktat mot landsbygden (Living Documentas Road Trips).

Problembeskrivning

Projektets problembeskrivning enligt projektplanen är att undersöka den inre processen hos en fellow traveller som åkte genom ett av 1900-talets värsta folkmord; vad tänkte och kände han? Hur resonerade han kring kritiken mot de röda khmererna som fanns i Sverige, hur hanterade han sin egen osäkerhet. Hur kan man förklara hans villighet att acceptera övergrepp som han såg, och välja att inte se andra?

Tio internationella delegationer besökte Kambodja 1978. Vad såg de av folkmordet/fejcade miljöer? Vad rapporterades? En del delegationer började tvivla redan under resan i Kambodja. Varför? Vad såg dessa personer som inte den svenska delegationen såg? Vad var syftet med resan till Kambodja? Var det vänföreningar eller medlemmar ur kommunistiska partiet som bjöds in? Osv.

Forum för levande historia har även behandlat ideologins kraft, det totalitära samhällets fundament i stort. Vad händer när vi inte kan hålla oss kritiska? Vad händer när vi skapar skygglappar för att kunna ha kvar tilltron till övertygelsen?

Utställningspedagogik

De lärare som tillsammans med sina klasser besökt utställningen har fått delta i en workshop lett av en utställningspedagog från myndigheten. Arbetet med eleverna i workshopen har fokuserat på att utifrån utställningens innehåll bearbeta begreppet selektivt seende. Genom interaktiva övningar, värderingsövningar och diskussioner har eleverna gjorts medvetna om processer som gjorde det möjligt för delegationen från Vänskapsföreningen Sverige- Kampuchea att under sin resa 1978 missa de brott mot mänskligheten som pågick och hade pågått i landet. Genom att lyfta nu- och dåtidsperspektivet i diskussioner och övningar har eleverna även reflekterat över att vi alla i någon mån selekterar. Ett kritiskt tänkande har lyfts fram som ett verktyg i att motverka att man genom ett selektivt seende kan missa tydliga brott mot mänskliga rättigheter.

Arbetet med workshop i utställningen Middag med Pol Pot svarar mot effektmålet för projektet: att "besökarna ska få ökad kunskap om inre processer hos en människa som drivs av en stark övertygelse." Arbetet svarar också mot målet att "sprida kunskap och fakta om röda khmererna i Kambodja, om den svenska delegationen och de andra delegationerna som besökte Kambodja".

Den primära målgruppen för utställningen var gymnasieelever och lärare.

Inriktningsmål/syfte

Mål från VP

Genom att följa Gunnar Bergströms resa till Kambodja – hans tankar och känslor kring sina upplevelser kommer vi att få en ökad förståelse kring de inre processer hos en människa som drivs av en stark ideologisk ideologi och kanske bortser från aspekter av verkligheten.

En del i projektet var också att sprida kunskap och fakta om röda khmererna i Kambodja, om den svenska delegationen och de andra delegationerna som besökte Kambodja.

Genom att följa Gunnar Bergström fick vi en ökad kunskap och känslomässig insikt om ideologins kraft sett utifrån en medlem i en vänförening i Sverige.

Kopplat till FLHs strategiska kartan bidrar utställningen till att öka kunskapen om processer och mekanismer bakom intolerans och bakom folkmord, fokusera verksamheten på lärare, samt fördjupa/förstärka det nationella ansvartagandet.

Effektmål

Besökarna ska få ökad kunskap om inre processer hos en människa som drivs av en stark övertygelse. Hur övertygelsen förhåller sig till verkligheten, hur skyggglappar, försvar förnekade håller spjärn mot verkligheten.

Produktmål

Mål att under 2009 producera en utställning.

Måluppfyllelse: Under 2009 producerade utställningen "Middag med Pol Pot".

Mål att sprida en katalog med de bilder som Gunnar Bergström tog i Kambodja

Måluppfyllelse: under 2009 skapades katalogen "Middag med Pol Pot"

Mål att arrangera fyra programkvällar

Måluppfyllelse: FLH har arrangerat fyra mycket välbesökta programkvällar,

Mål att ta fram ett utställningspedagogiskt koncept för skolungdom.

Måluppfyllelse: utställningspedagogerna utarbetade ett pedagogiskt koncept som tog avstamp i utställningen och i tematiken kring selektivt seende

Mål att arrangera en vernissage i samband med utställningens öppnande. På den mycket välbesökta vernissagen deltog tre representanter från DC-Cam i Kambodja och Bou Meng som lyckades överleva S:21 i Kambodja.

Genom utställningen stärktes kontakten med DC-Cam i Kambodja, men också med Toul Sleng Museet i Kambodja, där vi hade möjlighet att inlåna såväl artefakter som fotografier.

Analys

Projektet uppfyller såväl de inriktningsmål, effektmål och produktmål som ställts upp. Utställningen spred kunskap och fakta om de röda khmererna i Kambodja och om den svenska delegationen. Utställningen tog genom Gunnar Bergströms exempel upp hur en stark övertygelse kan leda till en selektiv uppfattning om omvärlden och ett berättigande av övergrepp. Detta perspektiv visade sig svårare än väntat att belysa, eftersom det inte fanns någon forskning som fokuserat på selektivt seende inom totalitära regimer. Perspektivet rönste stort intresse hos de besökande grupperna, och ledde till reflexioner kring det egna agerandet och människans förmåga att fokusera uppfattningen av omvärlden på det som bekräftar den egna världsbilden. Utställningen rönste inte lika stort intresse hos skolgrupper som andra utställningar Forum för levande historia har visat. En anledning kan vara att undervisningen om Kambodja inte är prioriterat. Utställningen har väckt stort intresse hos allmänheten, och medialt har koppling mellan Sverige och Röda Khmererna fått stor uppmärksamhet.

Referensbibliotek

Forum för levande historia anses ha ett av landets främsta referensbibliotek där litteratursamlingen är uppbyggd kring ämnesområdena Förintelsen och folkmord. Dessutom täcker samlingen litteratur om demokrati, ungdomsfrågor, HBT- frågor, historia och mänskliga rättigheter. Referensbiblioteket är en tillgång för all verksamhet inom FLH.

I verksamhetsplanen för 2009 angavs som mål ökning av bibliotekets samling med 500-1000 titlar. Ökningen av bokbeståndet blev 477 titlar. Således kunde inte målet uppfyllas helt.

Under 2009 besöktes biblioteket av 2 632 besökare. En minskning i jämförelse med år 2008 och 2007 där motsvarande siffra var 3 779 och 2 635 besökare. En viktig anledning till de minskade besöken är att svar och hänvisningar till de flesta frågor som besökarna har går att hitta direkt på myndighetens webbplats.

Besöksstatistiken bygger på uppskattningen att en tredjedel av alla besökare till utställningen under 2009 och en fjärdedel av alla besökare till utställningen under 2007 och 2008 besökte biblioteket.

Tabell 2. Prestationerna 2009

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare
Holocaust by bullets	2 288	1 537	8 625
Berätta för framtiden	212	122	Ej aktuellt
Resa till Förintelsens minnesplatser	288	296	17
Middag med Pol Pot	4 463	4 697	9 004
Antiziganism	289	406	Ej aktuellt

Tabell 3. Prestationerna 2008

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare
Berätta för framtiden	212	391	Ej aktuellt
Spelar roll	7 973	4 170	15 118
Antiziganism	432	350	Ej aktuellt
Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer	2 445	3 267	Ej aktuellt

Tabell 4. Prestationerna 2007

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare
Berätta för framtiden	112	183	Ej aktuellt
Anne Frank	1 790	2 619	12 303
Spelar roll	6 853	6 673	2 686
Antiziganism	511	673	Ej aktuellt
Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer	1 338	1 233	Ej aktuellt

Kommentar tabell 2-4. Totala kostnaden och totala volymen för en prestation härröras från det år prestationen påbörjades. Utställningen Holocaust by bullets och Anne Frank & Jag är utställningar som myndigheten har lånat in från andra institutioner. Snitt kostnad för en inlånad utställning 2007 var 1 463 kr/timme och 213 kr/besökare i jämförelse med en inlånad utställning 2009 då snittkostnaden var 672 kr/timme och 178 kr/besökare. Egenproducerad utställning såsom Spelar roll (lagt ihop 2007 och 2008 då vernissagen för Spelar roll var först 9 november 2007 och många kostnader till Spelar rolls utställning kom in även under början av året 2008 och bör därför relateras till 2007) har en snittkostnad på 731 kr/timme och 602 kr/besökare. Middag med Pol Pot har en snittkostnad på 1 052 kr/timme. Snittkostnad per besökare för Middag med Pol Pot är ej aktuell då utställningen pågår tom siste februari 2010. Snittkostnaden för att egenproducera en utställning är 20% lägre än snittkostnaden för en inlånad utställning. Referensbiblioteket ligger som en OH kostnad på verksamheten, då den är en tillgång för all verksamhet på FLH.

Myndigheten ska bedriva utåtriktad verksamhet med inriktning på kunskap, kultur och utbildning. Verksamheten ska bedrivas i nära kontakt med pågående forskning, andra kultur- och utbildningsinstitutioner samt myndigheter, organisationer och föreningar vars verksamhet rör liknande frågor.

Myndigheten ska sträva efter att verksamheten når största möjliga geografiska spridning och förankring.

Forum för levande historia är en kunskaps- och kulturinstitution. Myndigheten arbetar mycket aktivt med att förankra nutida frågor i historiska perspektiv och samtidigt lyfta fram hur det förflutna fortfarande lever och verkar i samtiden. FLH har dock inte i sitt uppdrag att bedriva egen forskning, vilket gör kontakter och samverkan med forskningsinstitutioner nationellt och internationellt till en integrerad och väsentlig del av verksamheten. Myndighetens verksamhet bygger på denna forskning.

FLH ser som sin uppgift att sprida och popularisera forskning som bedrivs vid landets universitet och högskolor inom respektive verksamhetsfält till de prioriterade målgrupperna lärare och intressenter.

För att uppnå hög kvalitet i det arbetet är det av största vikt för myndigheten att knyta till sig akademisk kompetens inom de olika verksamhetsområdena. Detta sker på många olika sätt – genom samarbeten med och uppdrag till forskare, exempelvis gällande expertmedverkan i enskilda projekt,

faktaunderlag, inventeringar, referensgrupper, faktagranskning, underlagstexter och genom att enskilda forskare engageras som föreläsare etc.

Forum för levande historia arbetar utifrån ett väl inarbetat nationellt perspektiv, vilket betyder att majoriteten av verksamheten når ut i hela landet. Perspektivet finns med från idéstadiet av projektplaneringen och innebär att såväl utställningar, som lärarseminarier, fortbildningar, programverksamhet och de särskilda regeringsuppdragen Förintelsens minnesdag och sprids nationellt. Genom vårt nationella nätverk når vi engagerade samarbetspartners och befintliga regionala och lokala nätverk.

Lärarseminarier

En viktig del i Forum för levande historias arbete är myndighetens lärarseminarier. En av FLHs prioriterade målgrupper är lärare och blivande lärare i åk 8-9 och åk 1-3 på gymnasiet – och genom dem som sekundär målgrupp, elever mellan 14-18 år.

Målet med våra lärarseminarier är att öka kunskap om och ge metoder för att arbeta med våra ämnen i undervisningen i skolan. I ett vidare perspektiv vill vi öka kunskaperna om demokrati, mänskliga rättigheter, allas lika värde, tolerans och diskriminering. Fler personer i målgruppen ska vilja verka för att öka respekten för individernas särart, och minska diskriminering i samhället. Genom erfarenheter från kunskaps- och kultursektorerna vill FLH öka medvetenhet och beredskap för att hantera övergrepp och kränkningar.

Forum för levande historia samarbetar med forskare och strävar efter att erbjuda föreläsare av högsta kvalitet på lärarseminarierna. I allmänhet anlitas forskare och lärare som undervisar och forskar vid universitet och högskolor i Sverige. (Även personalen erbjuds löpande att delta vid lärarseminarier, interna seminarier och olika nätverksträffar.)

För att verksamheten ska nå största geografiska spridning och förankring är vårt samarbete med lokala och regionala aktörer en viktig del.

Lärarseminarierna har genomförts i samarbete med olika myndigheter och högskolor, exempelvis Högskoleverket, Skolverket, Den globala skolan, Karlstads universitet, Länsstyrelsen Östergötland, Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot humaniora och samhällsvetenskap vid Stockholms universitet, Röda korset, RFSL och Michael A. Frieds stiftelse

Forum för levande historia har dessutom medverkat vid ett flertal konferenser och informationsseminarier med lärare, skolledare och/eller lärarstudenter som målgrupp. Här kan nämnas Nordiska skolledarkongressen i Göteborg, Svenska historiedagarna (i samarbete med bl a Historielärarnas förening), Skolforum i Stockholm, Nycklar till framtiden – lärande för hållbar utveckling i Nyköping, Mänskliga rättigheter i skolan - lärarstuderandeträff på Mälardalens högskola i Eskilstuna och Kommunen som plattform - för globalt lärande för hållbar utveckling (i Stockholm). De tre sistnämnda arrangemangen har genomförts i samarbete med myndigheten Den globala skolan.

Tabell 5. Lärarseminarier 2009

Projekt	Plats	Antal deltagare
Spelar roll fortb	Lerum, Nora, Stockholm, Uppsala, Hudiksvall, Stockholm	33+40+35+13+50+23= 194
Förintelsen/Ukraina	Stockholm, Göteborg	20+40=60
Den fria viljan/grupptryck Filmseminarium	Stockholm	60
Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer	Västerås, Umeå, Karlskrona, Uppsala, Örebro	28+28+62+42+20= 180
Lansering av resehandledning	Stockholm	35
Förintelsens minnesplatser i Polen	Malmö, Karlstad	30+59=89
Rwanda	Stockholm	32
Krigets lagar	Stockholm	15
Uppföljningsseminarium	Stockholm	7
Introduktion av Selar roll materialet + filmvisning	Stockholm	90
Romernas historia	Karlstad	30
HBT/Bryt	Finspång	49
Facing History	Stockholm	12
Antisemitism och islamofobi	Örebro	55
Totalt		932

Tabell 6. Lärarseminarier 2008

Projekt	Plats	Antal deltagare
Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer	Malmö, Östersund, Karlstad, Borlänge, Järfälla, Göteborg och Stockholm.	100+35+100+60+35+80+45 = 455
Åskådarrollen – att våga mötas (Spelar roll)	Helsingborg	60
Romernas historia	Stockholm	35
Folkmordskonventionen	Uppsala	15
Antisemitism och islamofobi	Hudiksvall och Söderhamn	120+110 = 230
HBT (Könsneutrala äktenskap samt hatbrott)	Göteborg x 2	72+35= 107
Förintelsen	Stockholm	inställt
Vit buss på Mälsåker (Om personligt ansvar, bildning och mod)	Mariefred	65
Totalt		967

Tabell 7. Lärarseminarier 2007

Projekt	Plats	Antal deltagare
Rasbiologi	Lund, Göteborg	40+45=85
Åskådar rollen – Spelar roll	Sundsvall	17
Romer – en förföljd och diskriminerad minoritet	Göteborg	50
Kommunistiska regimers bott mot mänskligheten	Jönköping, Stockholm	60+70=130
Antisemitism och islamofobi	Karlstad	200
Antisemitism och nynazism	Kalmar	13
Totalt		495

Kommentar tabell 5-7: Lärarseminarieverksamheten vid Forum för levande historia strävar kontinuerligt efter att växa och att vi ska genomföra fler seminarier på fler platser över åren. Från sex seminarier 2006, via 16 seminarier 2008, till 26 seminarier 2009 seminarier. Deltagarantalet har under samma tid gått från knappt 500 till knappt 1000 per år de två senaste åren. Strategin går ut på att vårda upparbetade kontakter och knyta kontakter med nya samarbetspartners inom kommuner, skola, högskolor, forskarvärld och kultursektor. Ambitionen är att inleda samarbeten som utmärks av lokalt engagemang och lokala behov. Härigenom hoppas vi kunna erbjuda kvalificerad kompetensutveckling till lärare över landet.

Parallellt med FLHs lärarseminarier har under året ett omfattande målgruppsarbete mot lärare bedrivits. Lärare är en av de viktigaste målgrupperna för FLHs verksamhet. Målet för 2009 har varit att fokusera verksamheten på lärare till en permanent, uthållig nivå, förbättra myndighetens interna kunskap om lärare, öka kontaktytorna mot lärare och förbättra samordningen. Arbetet ska utmärkas av stor kunskap om skolan och lärares situation och ha en tydlig koppling till skolans styrdokument. Den interna samordningen ska stärkas och en intern förankring och ägarskap uppnås. Under året har ett omfattande kontaktarbete med andra myndigheter och intressenter inom området etablerats, samt två interseminarier för myndighetens personal genomförts med syfte att höja kunskapsnivån om målgruppen och stärka det interna arbetet.

Lärarmålgruppen har under året tagit fram nytt undervisningsmaterial direkt anpassat för målgruppen:

- **"Fakta om Förintelsen"** – en dvd-film som består av tio korta avsnitt vilka ger bakgrund till olika delar av Förintelsen. Filmen vänder sig till elever från skolår sju till och med gymnasiet. Filmen är avsedd att ge en introduktion till studier kring Förintelsen. Ett samarbete med Svenska Filminstitutet.
- **"Till Förintelsens minnesplatser i Polen"** - en reselärohandledning med syfte att vägleda och inspirera. Ett enkelt, tydligt och lättillgängligt material om hur skolor kan förbereda sig, bearbeta och följa upp sina upplevelser i samband med resor till Förintelsens minnesplatser. Det handlar både om praktiska tips och vilka nödvändiga kunskaper man som lärare bör se till att ge sina elever om bland annat andra världskriget, antisemitism, nazistisk ideologi och den ekonomiska, sociala och politiska situationen i Europa under 1920-, 30- och 40-talen. Lärarhandledningen har tagits fram i samarbete med Magnus Hermansson-Adler.

Lärarmålgruppen har också inlett ett omfattande arbete med att beskriva och presentera olika pedagogiska metoders sätt att arbeta med historia kopplat till nu och då, värdegrundsfrågor, autenticitet mm.

Skriftserien

Forum för levande historias skriftserie är en fördjupande kanal för att kommunicera kunskap om Förintelsen och betydelsen av respekt för alla människors lika värde. Syftet med skriftserien är att ge spridning åt centrala forskningsresultat inom myndighetens kärnområden. Skriftserien utgörs av texter om historiska ämnen och hittills har de flesta skrifterna haft anknytning till Förintelsen. Skriftserien riktar främst till forskare, lärare och andra som söker faktabaserat material. Under 2009 producerades två skriftserier.

Skriften "***Ansvar att skydda. Förebyggande av folkmord – en rätt till humanitär intervention***" av jur dr Diana Amnéus har väckt stor uppmärksamhet bland jurister och MR-aktivister. På begäran har klassuppsättningar gått till Teologiska högskolan och till en av landets folkhögskolor. Den har även efterfrågats av forskare i folkrätt. Under mina egna studier i komparativa studier i folkmord i somras hade jag med mig ett par exemplar av skriften. Även där blev den väl mottagen och jag har fått efterbeställningar.

Skriften "***Under ett vackert tyg – om ett fasansfullt samhällsexperiment i Kambodja***" skriven av prof David Chandler, Melbourne, blev en betydelsefull del av myndighetens stora satsning på utställningen Middag med Pol Pot. Skriften kompletterade utställningen med vetenskapliga fakta om Kambodja. I skriften problematiserar prof Chandler även begreppet ideologi, vilket uppmuntrar läsaren till egna reflektioner.

Forskningskonferens om folkmordet på romer under andra världskriget

I mars 2009 arrangerades en större konferens i Stockholm om romernas situation idag inom skola/ utbildning, arbetsmarknad, språk mm. Konferensen genomfördes av CEIFO vis Stockholm universitet. FLH arrangerade inom ramen för denna konferens ett endagars seminarium om det internationella forskningsläget kring folkmordet på romer under andra världskriget. Seminariet var ett samarbete med HL centret i Oslo som bland annat stod för det praktiska samt moderator. Forum bjöd in sju internationella forskare från Europa som redogjorde för ett på förhand inlämnat "paper" samt hur lång de kommit i sin forskning.

Detta är ett relativt nytt forskningsområde i Europa därför ansågs konferensen var unik på många olika sätt.

En publikation med sammanfattning samt alla "paper" producerades av HL centret under 2009.

Webb

Webben är en kanal för distribution och kommunikation. I stort och smått följer huvudwebben verksamheten i såväl projektform som i den löpande verksamheten. Det som produceras inom verksamheten, kommuniceras också på webben. Utöver detta syfte – att sprida och kommunicera befintligt material – har vissa delar av webbplatsen egna syften som ligger inom ramen för

verksamhetens mål. Dessa delar av webbplatser syftar i sig själva till *ökad kunskap*. Under 2007-2009 konsoliderades flera webbplatser för att ytterligare öka användbarheten. I enlighet med VP 2008 och 2009 har webbplatsen fått ett starkare fokus på målgrupp lärare.

Målen som definierades i VP för webbplatsen 2009 lyder som följande:

Den löpande webben har som mål att erbjuda en snabb och effektiv kanal för myndigheten att kommunicera med sina målgrupper. Webben ska vara uppdaterad, aktuell och relevant för besökarna. Webben ska vara navet i Forum för levande historias resurstanke. I det löpande webbarbetet ingår viss utveckling av nya funktioner och kontinuerliga förbättringar, uppdateringar och justeringar. Större utvecklingsprojekt, ny formgivning, kampanj- och projektwebbplatser samt större innehållsmässiga produktioner ryms inte inom denna verksamhet, utan regleras inom respektive projekt.

Antalet besök ökade från 2008 med 50% och antalet sidvisningar med 38% till cirka en miljon. Under 2008 bytte vi analysverktyg till Google Analytics som ger betydligt bättre data än tidigare analysverktyg. Tyvärr har vi inte jämförbar data med tidigare år i det systemet. Jämförelse med tidigare år görs därför med det gamla analysverktyget (Awstats).

I stort och smått måste dessa mål anses uppfyllda. Statistiken visar på en fortsatt ökning av antalet besökare på webbplatsen. Webbplatsen har i stort varit uppdaterad, aktuell och relevant.

Ökningen fördelar sig relativt jämt över året, även om middag med Pol Pot drog upp resultatet något genom att vara den månad med flest besökare på Forum för levande historias webbplats genom tiderna.

Tabell 8. Prestationerna 2009

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare
Lärarseminarier	1 187	1 059	932
Skriftserien	1 329	1 162	Ej aktuellt
Forskningskonferens	128	199	100

Tabell 9. Prestationerna 2008

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare
Lärarseminarier	940	1 014	967
Skiftserien	1 328	1 107	Ej aktuellt

Tabell 10. Prestationerna 2007

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare
Lärarseminarier	1 265	945	495
Skriftserien	1 328	1 199	Ej aktuellt

Kommentar tabell 8-10: Snittkostnad för lärarseminarier 2007-2009 har varit 906 kr/timme och 1 365 kr/besökare. Snittkostnaden för Skriftserien 2007-2009 har varit 870 kr/timme. Snittkostnaden för Forskningskonferensen var 155 kr/timme. Webben ligger som en OH kostnad på verksamheterna, då den är tillgängliggör all verksamhet på FLH.

Turnerande utställningar 2009

Under 2009 har myndigheten haft fyra turnerande utställningar

Spelar roll

Målet med spelar roll är att medvetandegöra och lyfta fram åskådarens betydelse för ett skeende. Projektet ska förtydliga och synliggöra åskådarens legitimerande och sanktionerande roll. Genom att förtydliga normernas betydelse för valet att inta en åskådarens roll möjliggörs en djupare förståelse för hur ett skeende som Förintelsen kan bidra till kunskap och insikt om samtida etiska och moraliska frågeställningar och mänskligt beteende. Spelar roll är framförallt en pedagogisk satsning, riktad till elever och lärare i årskurs 6-9.

Under 2009 har större delar av verksamheten inom projektet varit inriktad på att förvalta de delar av projektet som producerade under 2007. Men även att färdigställa turnéversionen av Spelar roll.

Omfattande förändringar gjordes i utställningen i syfte att bättre svara mot museernas större flöde av ströbesökare och den konkurrens som Spelar roll möter på museer med flera utställningar som pågår samtidigt. Två turnéorter har betats av under året, Uppsala och Hudiksvall. En mycket stor ökning av antalet ströbesökare jämfört med när utställningen stod i FLHs egna lokaler har påvisats. I Hudiksvall sågs utställningen av 15000 personer under utställningsperioden. Även intresset för pedagogisk workshops riktade mot skolelever har varit stort på bägge orterna. Bedömningen av utställningspedagogerna är att eleverna tar med sig en ökad medvetenhet om sig själva som åskådare. Trots att det ibland kan vara svårt att sätta sig in i allt gällande en historisk berättelse har de förmågan att resonera kring vad åskådaren gjorde, kunde ha gjort, risker, ansvar och normer. De ger ofta exempel från sina egna upplevelser i samband med samtalen kring en historisk händelse, den väcker tankar som gör att de kopplar till sin egen nutid. Det stora pressintresse som utställningsturnén väcker visar också på den stora relevans Spelar roll och åskådareproblematiken rymmer kring var och ens ansvar i en demokrati.

Sammanlagt fem fortbildningar har genomförts under året, varav två utanför Stockholm (Hudiksvall och Uppsala). Sammanlagt har cirka 220 lärare deltagit i fortbildningarna under året. Att döma av de genomförda utvärderingarna efter varje fortbildningstillfälle är deltagarna mycket nöjda, både vad gäller innehållet såväl som struktur och upplägg. Under

året har normbildning och normförskjutning ytterligare accentuerats i enlighet med den utvärderingen av den utställningspedagogiska verksamheten som gjordes i slutet av 2008.

Anne Frank och Jag

Anne Frank & jag består av en utställning om Anne Frank samt videoprogrammet Free2Choose. Projektets primära målgrupp är gymnasieelever. Sekundära grupper är elever på högstadiet och lärare, samt museibesökare.

Anne Frank & jag samt Free2Choose belyser och diskuterar de mänskliga rättigheterna ur ett historiskt – och ett nutida perspektiv. Målet är att ge förståelse för vem Anne Frank var och ge bättre kännedom om Förintelsen. Eleverna ska ha uppfattat paralleller mellan Anne Frank och diskutera aktuella frågor kopplade till tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter. Utställningen har varit i Söderhamn och Uppsala under året och totalt har 1 185 elever besökt de pedagogiska visningarna.

Sverige och Förintelsen

Projektet Sverige och Förintelsen avslutades år 2006 men utställningen "Fransson skottar snö" har fortsatt på turné genom Sverige. Under 2007-2009 visades utställningen på följande fem orter. Utställningen sprider kunskap om Förintelsen och bidrar till en fördjupning och reflexion.

Stor vikt läggs på att nå ungdomar genom skolvisningar och att i dessa arbeta med attityder och värderingar. Från ett historiskt perspektiv görs kopplingar till nutiden för att bättre förstå den tid vi lever i.

2008-2009: Karlstads Länsmuseum

Besökare: 32 046

Skolvisningar: 7 254 elever

Programkvällar: 18 st

Därutöver ett förberedande seminarium 27/10 med ca 80 lärare.

Karlstads Länsmuseum hade vernissage den 16 november 2008 öppet till den 26 april 2009

Försvarsmuseum i Boden 2009

Fram tom med den sista december 2009 hade Boden

Besökare: 2 148

Skolvisningar: 320 elever

Programkvällar: 18 st

Utställningen visas i Boden 18 oktober 2009 till 21 mars 2010.

De totala besöksiffrorna hittills för utställningen Sverige och Förintelsen är ca: 150 000. Tillsammans med cirka 40 seminarier i turnéns spår har spridningen av kunskapen kring Förintelsen, fördjupningen av reflektion kring demokratins värden, samt att nå fler unga, ökat.

Lillebror ser dig

Utställningen "Lillebror ser dig" handlar om myten och ungdomsidolen Pavel Morozov som enligt legenden angav sin egen far för samarbetet med kulaker. Som konsekvens av det blev fadern avrättad. Utställningen är producerad av Annmarie Kastrup.

Målet var att visa utställningen på minst tjugo orter mellan 1 mars 2008- 30 december 2009.

Utställningen har visats på 20 orter mellan 2008 och 2009. Under 2009 har utställningen visats i: Mora, Eskilstuna, Karlskrona, Uppsala, Skövde, Östersund, Kalmar, Trollhättan, Göteborg och Örebro. Efter att utställningen har visats på biblioteken har orterna ibland turnéerat med utställningen i eget regi. I Malmö kommun kommer utställningen att visas under två år på olika skolor inom kommunen.

Mål att minst 30 000 personer besöker utställningen

Måluppfyllelse: under 2009 besökte 38 750 personer utställningen, under 2008 besökte 54 000 personer utställningen. Sammanlagt har 92 750 personer besökt utställningen.

Tabell 11. Prestationer - Turnerande utställningar 2009

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare	Orter
Spelar roll	934	977	15 000	Hudiksvall, Uppsala
Anne Frank	409	327	1 185	Söderhamn, Uppsala
Fransson skottar snö	218	364	34 194	Karlstad, Boden
Lillebror ser dig	715	644	38 750	Mora, Eskilstuna, Karlskrona, Uppsala, Skövde, Östersund, Kalmar, Trollhättan, Göteborg, Örebro

Tabell 12. Prestationer - Turnerande utställningar 2008

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare	Orter
Anne Frank och Jag	195	277	28 461	Stockholm, Hudiksvall
Fransson skottar snö	228	370	33 142	Norrköping, Karlstad
Lillebror ser dig	1 605	1 484	54 000	Stockholm, Skarpnäck, Borlänge, Helsingborg, Malmö, Västerås, Växjö, Halmstad, Umeå, Skärholmen

Tabell 13. Prestationer - Turnerande utställningar 2007

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)	Besökare	Orter
Anne Frank och Jag	1 790	2 201	27 360	Landskrona, Fagersta, Kalmar, Skellefteå
Fransson skottar snö	424	1 350	65 300	Lund, Göteborg, Norrköping

Kommentar tabell 11-13. Snittkostnaden för Spelar roll på turné har varit 105 kr/timme och 65 kr/besök i jämförelse med Anne Frank & Jag 115 kr/timme och 519 kr/besök mellan 2007-2009 och Fransson skottar snö 216 kr/timme och 14 kr/besök mellan 2007-2009 och Lillebror ser dig 913 kr/timme och 22 kr/besök mellan 2008-2009.

Myndigheten ska aktivt främja högtidlighållandet av Förintelsens minnesdag och företräda Sverige i Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance.

Främja högtidlighållandet av Förintelsens minnesdag

Inom ramen för Förintelsens minnesdag försöker FLH aktivt verka för att minnesdagen ska fortsätta uppmärksammas nationellt, att de frågor som minnesdagen väcker ska nå ut via så många lokala aktörer som möjligt och att arbetet varje år ska få ett brett genomslag i massmedia. I arbetet med 27-januarinätverket, ett nationellt nätverk med kontaktpersoner från kommuner, länsstyrelser, kulturinstitutioner och skolor, erbjuder vi kunskapsfördjupning och ger möjlighet för lokala aktörer att dela med sig av sina erfarenheter. FLH sprider tips och idéer på teman, föreläsare och aktiviteter samt försöker etablera nya kontaktytor inom regionerna. Arbetet med minnesdagen ute i landet påverkar en mer omfattande syn på och engagemang för Forum för levande historias frågor i stort. På så sätt fungerar minnesdagen som en portal för myndighetens övriga verksamhet.

I hela landet

Under 2009 rapporterades totalt 75 aktiviteter i samtliga län, förutom Halland, varav frn nya kontakter anmäldes till nätverket. En studieresa till Auschwitz för 27-januarinätverket arrangerades den 4-9 oktober. Arbetet med minnesdagen ska ses som ett nav för FLHs regionala spridning.

- Jmfr. 2008: 73 inrapporterade aktiviteter i samtliga län förutom Halland och Uppsala.
- Jmfr. 2007: 68 aktiviteter i samtliga län, förutom Halland, Jämtland och Uppsala.

Press

Antalet pressklipp för minnesdagen i hela landet var ca 100 stycken. Oförändrat i jämförelse med 2008 och 2007.

Lärarmaterial: Rwanda – 15 år efter folkmordet

- Kampanj riktad till lärare (SO, svenska, historia) på högstadiet och gymnasiet.
- Målgrupp: lärare i första hand för att nå elever.
- Samarbete med FN och Aegis Trust. Formgivning av Soya.
- Mål/syfte: att erbjuda kunskapsfördjupning hos lärare och elever med ett färdigpaketerat och digitalt nedladdningsbart material.
- Mål/form: Projektet bestod av ett antal illustrerade artiklar som redogjorde för de juridiska och historiska implikationerna kring folkmordet i Rwanda.
- Upplägg: Allt material kunde både publiceras digitalt och exponeras i klassrummet i samband med minnesdagen. Projektet var tillgängligt under hela 2009 och är fortfarande tillgängligt på vår webbsida.
- Antal: Över 600 lärare har laddat ned materialet.
- Nationell spridning: uppskattningsvis hela landet.
- Marknadsföring/distribution: postalt utskick till landets samtliga högstadieskolor och gymnasier, digitalt utskick till FLHs pedagoglista.

Manifestationen på Raoul Wallenbergs torg

FLH genomför årligen en manifestation på Raoul Wallenbergs torg den 27 januari. På torget finns information om minnesdagen och myndigheten, en utställning, ljuständning och en manifestation.

- För sjätte året i rad arrangerade FLH en manifestation för minnesdagen på Raoul Wallenbergs torg.
- Extern konsult: Inspiration, kontaktperson Mikaela Stangebye.
- Målgrupp: de redan engagerade i den intresserade allmänheten, intressenter, regering, partiledare, Hovet, VIP:s, överlevande.
- Syfte: medial uppmärksamhet och synlighet i det offentliga rummet.
- Innehåll: Förintelsen i Ukraina. En utställning om Yahad In Unums arbete att kartlägga folkmordet i Ukraina. Text: Anneli Rådestad. Foto: Yahad In Unum. Formgivning: Ritator.
- Upplägg: information om minnesdagen och myndigheten, ljuständning, manifestation med tal av överintendent Eskil Franck och finansminister Anders Borg.
- Tid: personal bemannade torget från kl 12 till kl 18. Manifestationen ägde rum vid mörkrets inbrott, kl 16.

- Resurser: nästan samtliga i personalen arbetade i 1-timmarspass. 30 gymnasieelever från Viktor Rydbergs gymnasium arbetade schemalagt under hela dagen.
- Material: infobroschyr om utställningen, material om myndigheten, gratis bokbord.
- Närvarande: Landshövding Per Unckel, Mona Sahlin (s), Riksdagens Talman, oppositionsborgarråd Carin Jämtin m fl. En stor skara överlevande, ordföranden för ungdomspartierna LUF, MUF, CUF, KDU m.fl.
- Antal: totalt ca 1 000 personer under hela dagen.
- Marknadsföring: annonsering i dagspress vid två tillfällen 21-27 januari. Inbjudningar och digitala utskick via FLHs informationskanaler.

Förintelsens minnesdag för de romska offren

- FLH samarbetade med È romani Glinda och Romsk kulturcenter kring ett arrangemang som högtidlighöll minnet av de mördade romer under andra världskriget. Platsen var Romskt Kulturcentrum i Gubbängen. Ca 100 personer kom och lyssnade på tal, musik samt att det var vernissage på utställningen ”den glömda Förintelsen”

Samarbeten

- Samarbete med 27-januarinätverket i Malmö fortsätter för fjärde året. Nätverket består av kontaktpersoner från Etniska relationer/Malmö Stad, Malmö Stadsbibliotek, Malmö museer, Malmö högskola, ARF/Antirasistiska filmdagar och gymnasielärargruppen för studieplanering. DIIS/Dansk Institut for Internationale Studier/Afdelning for Holocaust- og folkedrabsstudier är även denna gång extern partner i samarbetet. Satsningen Malmö-Köpenhamn delas upp i två delar, ett program på Stadsbiblioteket i Malmö för allmänheten och ett utbyte mellan danska och svenska elever i samarbete med DIIS. FLHs roll blir i det första fallet att agera motor och inspiratör och i det andra att även stödja arbetet finansiellt. Utbyte: 100 svenska gymnasieelever deltar i DIIS workshops i Köpenhamn den 26 januari. Utbytet faller mycket väl ut och gensvaret från inblandade lärare och elever är stort. Kostnader: FLH bidrar med 20 000 kr för filmseminariet, motprestationen är ARFs arbete, upplägg och genomförande. FLH bidrar med 40 000 kr för workshops, motprestation är DIIS arbete, upplägg och genomförande samt att Malmö Stad sprider information och administrerar anmälningar och arrangerar transport av svenska elever.
- Flera kunskapssamarbeten med 27-januarinätverket. Bl. a. i Rättvik, Örebro, Sundsvall och med Länsstyrelserna i Östergötland och Västmanland.

• **Tabell 14. Prestation - Förintelsens minnesdag**

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)
Förintelsens minnesdag 2009	1 127	1 502
Förintelsens minnesdag 2008	992	1 367
Förintelsens minnesdag 2007	996	1 391

Kommentar tabell 14: Snittkostnaden för Förintelsens minnesdag har varit 107 kr/timme mellan 2007-2009.

Analys

Arbetet med att etablera minnesdagen gav effekter över hela landet och uppmärksammades tydligt i både lokal- och riksmidia. Kontakterna med 27-januarinätverket gav tydliga resultat i form av aktiviteternas innehåll och antal.

Arbetet med 27-januarinätverket fungerar på samma sätt som tidigare år, men utvecklas successivt med ökad erfarenhet och fler kontakter.

2009 års minnesdagsprojekt behöll intresset från lärarna från tidigare år, tack vare ämnets aktualitet och behovet av sammanställning.

Sverige i Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance

International Task Force for Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF) är den största och enskilt viktigaste aktören av alla internationella nätverk som FLH har kontakt med. FLH har regeringens uppdrag att förvalta det svenska initiativet att grunda ITF.

ITF främsta funktion är att utveckla undervisning om och stimulera forskning om och hågkomst av Förintelsen. ITF har dessutom kommit att få en betydande funktion som brobyggare mellan medlemsländernas institutioner som är verksamma inom dess temaområden.

Utan tvekan har arbetet med Förintelsens tema för flera länder inom det tidigare s.k. Östblocket också blev en del av dessa länders demokratiseringsprocess, vilket kan förklara en av anledningarna till dessa länders angelägenhetsgrad vad gäller ansökan om medlemskap.

Under föregående år har myndigheten arbetat upp en bra kontakt med UD:s avdelning för MR-frågor vilket är viktigt inte minst för att stärka UD:s engagemang i Forums internationella uppdrag beträffande ITF.

Internationellt kontaktnät

Genom ITF får FLH tillgång till ett unikt kontaktnät med experter inom myndighetens verksamhetsområde. Myndighetens förankring inom ITF och de goda kontakter som detta nätverk ger var en starkt påverkande faktor för myndighetens beslut att söka uppdraget för EU-organet Fundamenta Rights Agency som genomförts under året. Dessa kontakter bidrog med all säkerhet till bedömningen av myndighetens trovärdighet i samband med ansökan om uppdraget.

ITF:s utmaningar

ITF har idag ett stort antal medlemmar, 27 medlemsstater, den organisationsstruktur som tillämpats sedan starten har blivit tung och ineffektiv. En väl fungerande organisation och effektiva beslutsvägar är givna förutsättningar för att Stockholmsdeklarationens intentioner inom ITF ska kunna fullföljas. Under år 2009 var Norge ordförandeland och under det norska ordförandeskapet har ett mycket positivt förändringsarbete initierats vad gäller nätverkets struktur och beslutsvägar. Sverige har under året varit en av ordförandelandets samtalspartners och på olika sätt stött det norska ordförandeskapets arbete att effektivisera organisationen.

Eftersom grundandet av ITF var ett svenskt initiativ känner Forum för levande (FLH) historia ett särskilt ansvar att bidra till nätverkets kontinuerliga anpassning och utveckling i harmoni med dess nya storlek så att den på bästa sätt ska kunna fortsätta att verka enligt dess ursprungliga uppdrag.

FLH och ITF

Den årliga kostnaden för ett aktivt engagemang i ITF från FLHs sida är relativt hög. Förutom den årliga medlemsavgiften på 30 000 Euro medför aktiviteten kostnader för resor i samband med möten förlagda till respektive ordförandeland. Detta bör beaktas när man utvärderar engagemanget i ITF. Härvid bör man beakta

- den betydelse som ITF som internationell part har för FLHs implementering av Stockholmsdeklarationen
- vilken roll som ITF spelar som bas för FLHs internationella nätverk och vilka alternativa nätverk finns för kunskapsområdet Förintelsens historia och kunskaper om Förintelsen för instrumentell användning för undervisning om värdegrundsfrågor.

Tabell 15 . Prestation - FLHs arbete och medverkan i ITF

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)
FLHs arbete och medverkan 2009	1 077	1 413
FLHs arbete och medverkan 2008	1 254	1 822
FLHs arbete och medverkan 2007	1 298	1 518

Kommentar tabell 15. Snittkostnaden för FLHs medverkan inom ITF är 131 kr/timme mellan 2007-2009.

Tabell 16. Prestation - FLHs arbete med ITFs fond

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)
FLHs arbete med ITFs fond 2009	446	317
FLHs arbete med ITFs fond 2008	446	318
FLHs arbete med ITFs fond 2007	675	450

Kommentar tabell 16. Snittkostnad för FLHs arbete med ITFs fond är 70 kr/timme mellan 2007-2009.

Per Anger - priset

Myndigheten ska dela ut ett pris för humanitära och demokratifrämjande insatser enligt förordningen (2004:1024) om pris till Per Angers minne.

Per Anger-priset är ett internationellt pris. Det instiftades 2004 av Sveriges regering med syfte att stödja humanitära och demokratifrämjande insatser. 2009 år pristagare var människorättsaktivisten Brahim Dahane. Motiveringen löd: "För att han i konflikten mellan Marocko och Polisario rörande Västsahara uthållighet med fredliga medel och personligt mod riskerat sitt liv i kampen för mänskliga rättigheter.

Varje år nominerar nio organisationer kandidater till priset. Nomineringsorganisationerna är: Civil Rights Defenders, Rädda barnen, Amnesty, Svenska FN-förbundet, Röda Korset, Reportrar utan gränser, Svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen, Svenska kyrkan samt Diakonia. Det slutgiltiga beslutas av en jury, under ledning av överintendenten på Forum för levande historia. Priset är 150 000 kr, en "silversfär" och ett diplom.

Prisceremonin genomfördes på MR-dagarna i Stockholm med en symbolisk tom stol och prisutdelare var kulturministern Lena Adelsohn Liljeroth.

Tabell 17. Prestation – Per Anger - priset

Prestation	Volym (timmar)	Kostnad (tkr)
Per Anger-priset 2009	1 077	1 260
Per Anger-priset 2008	801	1 303
Per Anger-priset 2007	823	1 350

Kommentar tabell 17: Snittkostnaden för Per Anger-priset är 148 kr/timme mellan 2007-2008.

Lokalkostnader

Forum för levande historia ska i årsredovisningen specificera myndighetens totala lokalkostnader för 2009 enligt följande:

hyra

el och uppvärmning

reparationer och underhåll

övriga driftskostnader

Om myndigheten har fler än en hyresvärd ska kostnaderna fördelas per hyresvärd.

Tabell 18. Lokalkostnader

(tkr)	2009	2008	2007
Hyra	5 526	5 451	5 202
El och uppvärmning	101	188	109
Reparationer och underhåll	0	0	30
Övriga driftskostnader	239	224	177
Hyresandel respektive hyresvärd. John Mattson Fastighets AB	100%	100%	100%

Villkor för bidragsfinansierad verksamhet

För vilka ändamål och på vilka villkor myndigheten tar emot bidrag eller sponsormedel,

Andel bidrag respektive andel sponsormedel av den totala intäkten

Myndigheten har inte mottagit bidrag eller sponsormedel under 2009.

Kompetensförsörjning

Kompetensutvecklingen ska leda till att verksamhetens mål uppnås på bästa möjliga sätt. Utvecklingen av verksamheten kräver kontinuerlig kompetenshöjning som engagerar medarbetarna och gör myndigheten till en fokuserad, stark och lärande organisation.

FLH satsar på intern personalrörlighet vilket innebär att medarbetarna kan utvecklas och få nya arbetsuppgifter utan att sluta vid myndigheten.

Nedan redogörs för medarbetarnas åldersstruktur, könsfördelning samt personalrörlighet de senaste tre åren.

Åldersstruktur

Personalen har en medelålder om 44 år. Andelen under 35 år utgör 19 % och 16 % är 55 år eller äldre. Eftersom myndigheten eftersträvar en bredd i verksamheten och jämn åldersfördelning hos besökarna, är det nödvändigt att även personalen har en jämnt fördelad åldersstruktur.

Könsfördelning

Det finns fler kvinnor än män anställda vid myndigheten. Andelen kvinnor bland årsarbetskraften är 50 %.

Personalrörlighet

Myndigheten eftersträvar att bibehålla samma låga personalrörlighet som tidigare år. Personalrörligheten bland årsarbetskraften är 17% 2009, 11% högre än 2008 och 2007. Rörligheten bestod både av tillsvidareanställda och projektanställda som avslutat sina projektanställningar. Nuvarande arbetsmarknadsläge är gynnsamt för att rekrytera kompetent personal vid behov.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron sjönk från 4,9% 2008 till 2,5% 2009. 2007 var siffran 5%. Kvinnorna har högre sjukfrånvaro än männen. För detaljerad information se tabellerna och .

Tabell 19. Sjukfrånvaro år 2009

Urval	Antal anställningar	Anställningar med sjukrapportering	Total arbetstid, timmar	Total sjukfrånvaro, timmar	Sjukfrånvaro %
Alla årsarbetare	33	19	63 306	1 594	2,5
Alla manliga årsarbetare	12	7	23 296	230	1,0
Alla kvinnliga årsarbetare	21	12	40 010	1 364	3,4
Alla årsarbetare < 30 år	0	0	0	0	0
Alla årsarbetare 30-49 år	22	11	38 830	456	1,2
Alla årsarbetare => 50 år	11	6	22 212	1 110	5,0

Tabell 20. Sjukfrånvaro år 2008

Urval	Antal anställningar	Anställningar med sjukrapportering	Total arbetstid, timmar	Total sjukfrånvaro, timmar	Sjukfrånvaro %
Alla årsarbetare	28	19	59 714	2 952	4,9
Alla manliga årsarbetare	10	7	21 990	156	0,7
Alla kvinnliga årsarbetare	18	12	37 724	2 700	7,4
Alla årsarbetare < 30 år	3	Uppgift lämnas ej, för få individer	4 756	12	Uppgift lämnas ej, för få individer
Alla årsarbetare 30-49 år	17	12	38 455	1101	2,9
Alla årsarbetare => 50 år	8	Uppgift lämnas ej, för få individer	16 503	1 839	Uppgift lämnas ej, för få individer

Uppgift om gruppens sjukfrånvaro ska inte lämnas om gruppen är högst tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ (se ESV:s allmänna råd till 7 kap. 3 §). Se även anvisningar på ESV:s hemsida under Frågor och svar. Om myndigheten därför inte redovisar sjukfrånvaro, eller utelämnar någon grupp, lämnas kommentar: Sjukfrånvaro för en särskild grupp lämnas inte om antalet anställda i gruppen är högst tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Tabell 21. Sjukfrånvaro år 2007

Urval	Antal anställningar	Anställningar med sjukrapportering	Total arbetstid, timmar	Total sjukfrånvaro, timmar	Sjukfrånvaro %
Alla årsarbetare	31	19	58 908	2 945	5,0
Alla manliga årsarbetare	11	7	20 337	407	2,0
Alla kvinnliga årsarbetare	20	12	38 571	2 700	7,0
Alla årsarbetare < 30 år	1	0	2 776	0	0
Alla årsarbetare 30-49 år	23	13	43 159	863	2,0
Alla årsarbetare => 50 år	7	6	12 973	2 335	18,0

Kommentar till tabell 19-21 : Sjukfrånvaron på myndigheten har sjunkit i jämförelse med år 2008 och 2007. Forum för levande historia har under åren 2007 och 2008 arbetat intensivt med att förbättra arbetsmiljön på myndigheten.

Personalstruktur

Nedan följer en redovisning av åldersstruktur, könsfördelning och rörlighet indelad i grupperna; Ledningskompetens (medarbetare med uppgifter att planera och leda myndighetens verksamhet), Kärnkompetens (medarbetare med sakområdeskompetens inom myndighetens verksamhetsområde) och Stödkompetens (medarbetare med stöd/supportfunktion för lednings – och kärnkompetens).

Ledningskompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet

Ledningskompetensen omfattar totalt 3,5 årsarbetskrafter. 37 % (40%) är kvinnor och medelåldern inom gruppen är 53 år (52 år). Personalrörligheten var 1% (0%). I parentes anges siffrorna för år 2008.

Kärnkompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet

Kärnkompetensen har 14 årsarbetskrafter (14) vilket utgör 42 % (51 %) av myndighetens årsarbetskraft. Medelåldern inom gruppen är 46 år (47 år). En majoritet, 65 % (62 %), är kvinnor. Personalrörligheten var 16% % (15 %). I parentes anges siffrorna för år 2008.

Stödkompetens – åldersstruktur, könsfördelning, rörlighet

Stödkompetensen har 15 (14) årsarbetskrafter, vilket utgör 45% (38 %) av myndighetens årsarbetskraft. Medelåldern inom gruppen är 54år (47 år). En majoritet, 71% (70 %), är kvinnor. Personalrörligheten var 17% (2 %). I parentes anges siffrorna för år 2008.

Genomförd kompetensutveckling 2009

Av myndighetens totalt 30 anställda har alla genomgått någon form av kompetensutveckling under 2009. Insatserna har riktats dels till alla medarbetare, t ex seminarier om Intolerans och två internseminarier för myndighetens personal arrangerade för att höja kunskapsnivån om lärare som målgrupp och dels som specifika insatser riktade mot den enskilda medarbetaren.

De enskilda kompetensinsatserna planeras i samband med utvecklingssamtalen och resulterar i en individuell utvecklingsplan. Kostnaden för kompetensutveckling uppgick till 322 tkr (360 tkr). I parentes anges siffrorna för år 2008.

Mål för kompetensförsörjning 2010

Kompetensutveckling och lärande kommer även under år 2010 att vara prioriterat. I likhet med föregående år kommer medarbetarna att ha möjlighet att delta i kompetensutvecklingsinsatser riktade till alla medarbetare. T ex, föreläsningar, datautbildning och hälsobefrämjande utbildningar. Dessutom kommer de enskilda medarbetarna att kunna genomföra olika delar av de individuella utvecklingsplanerna. Ca 1,5 % av myndighetens totala lönekostnader är budgeterade för kompetensutvecklingsmedel.

RESULTATRÄKNING

(tkr)	Not	2009	2008
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	43 252	43 604
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	33	65
Intäkter av bidrag	3	3 089	220
Finansiella intäkter	4	5	165
Summa		46 379	44 053
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-23 219	-20 355
Kostnader för lokaler		-5 866	-5 863
Övriga driftkostnader		-16 882	-17 255
Finansiella kostnader	6	-19	-109
Avskrivningar och nedskrivningar		-394	-430
Summa		-46 379	-44 013
Verksamhetsutfall		0	41
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		150	0
Lämnade bidrag		-150	0
Summa		0	0
Årets kapitalförändring	7	0	41

BALANSRÄKNING

(tkr)	Not	2009-12-31	2008-12-31
TILLGÅNGAR			
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	8	179	57
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	9	1 583	1 903
Summa		1 761	1 960
Fordringar			
Fordringar hos andra myndigheter		955	1 452
Övriga fordringar		3	3
Summa		958	1 455
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		1 589	1 573
Summa		1 589	1 573
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	10	2 028	1 257
Summa		2 028	1 257
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		3 897	2 166
Kassa och bank	11	8 920	5 920
Summa		12 817	8 085
SUMMA TILLGÅNGAR		19 154	14 331
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	12	152	152
Balanserad kapitalförändring	13	0	-1 501
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		0	41
Summa		152	-1 308
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	14	1 609	1 808
Skulder till andra myndigheter		1 072	834
Leverantörsskulder		4 197	4 882
Övriga skulder	15	9 360	6 443
Summa		16 239	13 967

Periodavgränsningsposter

Upplupna kostnader		1 819	1 671
Oförbrukade bidrag	16	<u>945</u>	<u>0</u>
Summa		2 764	1 671

SUMMA KAPITAL OCH SKULDER **19 154** **14 331**

ANSLAGSREDOVISNING**Redovisning mot anslag**

Anslag (tkr)		Ingående över- förings- belopp	Årets tilldelning enl regle- ringsbrev	Utnyttjad del av medgivet överskri- dande	Indrag- ning	Totalt dispo- nibelt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp
Not								
Uo 17 8:6 Ramanslag ap.1 Forum för levande historia	17	-1 257	44 090		-203	42 630	-43 500	-870
Uo 26 1:4 Ramanslag Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning ap. 66 Forum för levande historia	18			203		203	-203	0
Summa		-1 257	44 090	203	-203	42 833	-43 703	-870

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Forum för levande historias bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

Efter brytdagen har fakturor överstigande 20 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Ändrade redovisningsprinciper

Övergång till kostnadsräkning

De nya reglerna om kostnadsräkning från och med den 1 januari 2009 innebär att kostnader, inte utgifter, avräknas anslag.

För att anslagsmässigt hantera periodiseringar som gjordes i årsbokslutet 2008 har myndigheten fått en anslagspost under det särskilda anslaget Uo 26 1:4 ap. 66,

Övergångseffekter

av kostnadsräkning. Dessa periodiseringar, 203 tkr, har inte påverkat resultaträkningen under år 2009, utan bokförts direkt mellan posten Balanserad kapitalförändring och det särskilda anslaget.

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2008, 1 257 tkr, har år 2009 minskat med 98 tkr.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 10 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 50 tkr. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående

giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst fem år.

Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod.

Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Bärbara datorer och datorer som används av allmänheten i samband med utställningar klassas ej som anläggningstillgångar utan kostnadsförs direkt.

Tillämpade avskrivningstider

3 år Egenutvecklade dataprogram, licenser, rättigheter
Datorer och kringutrustning

4 år Förbättringsutgifter på annans fastighet

5 år Maskiner och tekniska anläggningar

10 år Inredningsinventarier

Ändring av avskrivningstider för anläggningstillgångar anskaffade from 2008-10-22

3 år Maskiner och tekniska anläggningar

5 år Förbättringsutgifter på annans fastighet

5 år Inredningsinventarier

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp som de efter individuell prövning

beräknas bli betalda. Behållningen på valutakontot har omräknats enligt valutakursen på balansdagen.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare / styrelseuppdrag

	Lön
Överintendent, Eskil Franck	864
Uppsala Universitet, Ledamot	
Umeå Universitet, Ordförande, School of Education	
Inga förmåner	

Anställdas sjukfrånvaro

Uppgifter om sjukfrånvaro, se sid 34 i resultatredovisningen.

Noter

(tkr)

Resultaträkning

		2009	2008
Not 1	Intäkter av anslag		
	Intäkter av anslag	43 252	43 604
	Summa	43 252	43 604
	<p>Summa "Intäkter av anslag" (43 252 tkr) och summa "Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag (150 tkr) skiljer sig från summa "Utgifter" (43 703 tkr) på anslagen Uo 17 8:6 ap. 1 och Uo 26 1:4 ap. 66. Skillnaden (301 tkr) beror på minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009 (-98 tkr) och total övergångseffekt med anledning av införandet av kostnadsmissig anslagsavräkning (-203 tkr). Dessa poster har belastat anslagen, men inte bokförts som kostnader i resultaträkningen.</p>		
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	33	65
	Summa	33	65
Not 3	Intäkter av bidrag		
	Bidrag från EU	3 089	0
	Bidrag från statliga myndigheter för JÄM-projekt	0	220
	Summa	3 089	220
	Andel bidrag av totala intäkten	6,64%	0,50%
	<p>Bidrag för "Betydelsen av minnesplatser, ursprungsplatser och historiska museer i utbildningen om Förintelsen och mänskliga rättigheter i EU"</p>		
Not 4	Finansiella intäkter		
	Ränteintäkter räntekonto i Riksgäldskontoret	5	165
	Summa	5	165
Not 5	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	14 618	13 027
	Övriga kostnader för personal	8 601	7 328
	Summa	23 219	20 355
Not 6	Finansiella kostnader		
	Räntekostnader avseende räntekonto i Riksgäldskontoret	2	0
	Räntekostnader avseende lån i Riksgäldskontoret	13	100
	Övriga finansiella kostnader	4	9

	Summa	<u>19</u>	<u>109</u>
Not 7	Årets kapitalförändring		
	Periodiseringsdifferenser	0	41
	Summa	<u>0</u>	<u>41</u>

Periodiseringar anslagsavräknas fr.o.m. 2009, därför uppstår inga periodiseringsdifferenser under kapitalförändring.

Balansräkning

		<u>2009-12-31</u>	<u>2008-12-31</u>
Not 8	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	4 270	4 270
	Årets anskaffningar	195	0
	Summa anskaffningsvärde	<u>4 465</u>	<u>4 270</u>
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-4 213	-4 127
	Årets avskrivningar	-74	-86
	Summa ackumulerade avskrivningar	<u>-4 286</u>	<u>-4 213</u>
	Utgående bokfört värde	179	57
Not 9	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	5 408	5 285
	Årets anskaffningar	0	123
	Summa anskaffningsvärde	<u>5 408</u>	<u>5 408</u>
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 505	-3 160
	Årets avskrivningar	-320	-345
	Summa ackumulerade avskrivningar	<u>-3 825</u>	<u>-3 505</u>
	Utgående bokfört värde	1 583	1 903
Not 10	Avräkning med statsverket		
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	1 257	-609
	Redovisat mot anslag	43 703	43 604
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-44 293	-41 738
	Återbetalning av anslagsmedel	203	0
	Fordringar avseende anslag i räntebärande flöde	<u>870</u>	<u>1 257</u>
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	1 257	-
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-98	-
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	<u>1 158</u>	<u>-</u>
	Summa Avräkning med statsverket	<u>2 028</u>	<u>1 257</u>
Not 11	Kassa och Bank		
	Valutakonto, medlemsavgifter Task Force	8 920	5 920

	Utgående balans	8 920	5 920
Not 12	Statskapital		
	Ingående balans	152	152
	Utgående balans	152	152
Not 13	Balanserad kapitalförändring		
	Ingående balans	-1 501	
	Kapitalförändring enligt resultaträkningen 2008	41	
	- avgår skuld avseende semesterdagar intjänade före 2009	1 257	
	- avgår övergångseffekter kostnadsräddig anslagsavräkning	203	
	Periodiseringsdifferenser	0	-1 501
	Summa	0	-1 501
Not 14	Lån i Riksgäldskontoret		
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
	Ingående balans	1 808	2 923
	Under året nyupptagna lån	195	123
	Årets amorteringar	-394	-391
	Korrigerings av felaktigt lån 2007	0	-847
	Utgående balans	1 609	1 808
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	6 000	8 000
Not 15	Övriga skulder		
	Personalens källskatt	385	395
	Avräkningskonto till valutakonto	8 920	5 920
	Övrigt	55	128
	Summa	9 360	6 443
Not 16	Oförbrukade bidrag		
	Bidrag som erhållits från icke-statliga organisationer eller privatpersoner		
		945	0
	Summa	945	0

Anslagsredovisning

Not 17 Uo 17 8:6 ap. 1 Forum för levande historia

Enligt regeringsbeslutet 2009-05-28, Fi2009/4428, har Forum för levande historia gjort en indragning av anslagsmedel med 203 tkr motsvarande övergångseffekten. Indragningen har gjorts den 25 juni 2009.

Enligt regleringsbrevet disponerar Forum för levande historia en anslagskredit på 1 323 tkr. Under 2009 har Forum för levande historia utnyttjat 870 tkr av krediten.

Anslaget är räntebärande.

Not 18 Uo 26 1:4 ap. 66
Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning

Enligt regeringsbeslutet 2009-05-28, dnr FI2009/4428, har Forum för levande historia tilldelats rätten att överskrida anslagsposten 66 under anslaget med 203 tkr.

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER

(tkr)	2009	2008	2007	2006	2005
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	6 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Utnyttjad	1 609	1 808	2 923	3 389	4 400
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	4 300	4 300	4 300	4 300	4 260
Maximalt utnyttjad	2 412	0	0	1 391	1 586
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	5	165	164	92	52
Räntekostnader	2	0	0	0	3
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	33	65	84	112	279
Anslagskredit					
Beviljad	1 323	1 297	1 288	1 202	0
Utnyttjad	870	1 257	0	16	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	0	0	609	0	13
varav intecknat	0	0	0	0	0
Bemyndiganden - ej tillämpligt					
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	30	28	32	28	26
Medelantalet anställda (st)	33	32	32	33	29
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 537	1 553	1 302	1 401	1 555
Kapitalförändring*					
Årets	0	41	12	-329	-383
Balanserad	0	-1 501	-1 513	-1 184	-801

*Fr.o.m. år 2009 avräknas anslag kostnadsmissigt och därför blir årets kapitalförändring +/- 0.

Balanserad kapitalförändring från 2008 har reglerats under det särskilda anslaget Uo 26 1:4 i samband med övergången till kostnadsmissig anslagsavräkning. Belopp avseende semesterlöneskulden t.o.m. 2008 har omförts till posten Avräkning med statsverket enligt undantagsbestämmelsen.

Underskrift

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

2010-02-22

A handwritten signature in blue ink that reads "Eskil Franck". The signature is written in a cursive style with a period at the end.

Eskil Franck

Överintendent

Tabellöversikt

Tabell 1	Resultatredovisning	s. 9
Tabell 2	Prestationer 2009	s. 18
Tabell 3	Prestationer 2008	s. 18
Tabell 4	Prestationer 2007	s.19
Tabell 5	Lärarseminarier 2009	s.21
Tabell 6	Lärarseminarier	s. 21
Tabell 7	Lärarseminarier	s.22
Tabell 8	Prestationer 2009	s.24
Tabell 9	Prestationer 2008	s. 24
Tabell 10	Prestationer 2007	s. 25
Tabell 11	Prestationer – Turnerande utställningar 2009	s. 27
Tabell 12	Prestationer – Turnerande utställningar 2008	s. 28
Tabell 13	Prestationer – Turnerande utställningar 2007	s. 28
Tabell 14	Prestation – Förintelsens minnesdag	s.30
Tabell 15	Prestation – FLHs arbete och medverkan i ITF	s. 32
Tabell 16	Prestation i FLHs arbete med ITFs Fond	s. 32
Tabell 17	Prestation Per Anger-priset	s. 33
Tabell 18	Lokalkostnader	s. 33
Tabell 19	Sjukfrånvaro 2009	s. 34
Tabell 20	Sjukfrånvaro 2008	s. 35
Tabell 21	Sjukfrånvaro 2007	s. 35
Tabell 22	Resultaträkning	s.37
Tabell 23	Balansräkning	s.38
Tabell 24	Anslagsredovisning	s.39
Tabell 25	Noter	s.42
Tabell 26	Sammanställning av väsentliga uppgifter	s.46